

สภาพการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนอนุบาล
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

นางสาวภัทราวรรณ จันทร์เนตร์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาศรีมวีย์ ภาควิชาประถมศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-3529-4

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 21176036

STATE OF INSTRUCTIONAL MANAGEMENT FOR PROMOTING THAI CULTURE IN
KINDERGARTENS UNDER THE OFFICE OF THE PRIVATE EDUCATION
COMMISSION ,BANGKOK METROPOLIS

Miss Pattarawan Channate

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Early Childhood Education

Department of Elementary Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

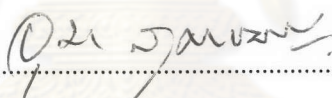
ISBN 974-17-3529-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์ สภาพการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในโรงเรียน
อนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร
โดย นางสาว ภัทราวรรณ จันทร์เนตร
สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.อรชา ตูลานันท์

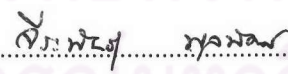
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อูมา สุขคนธมาน)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร. อรชา ตูลานันท์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จิระพันธุ์ พูลพัฒน์)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภัทรารวรรณ จันทร์เนตร์ : สภาพการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยใน
โรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร
STATE OF INSTRUCTIONAL MANAGEMENT FOR PROMOTING THAI
CULTURE IN KINDERGARTENS UNDER THE OFFICE OF THE PRIVATE EDUCATION
COMMISSION, BANGKOK METROPOLIS อ.ที่ปรึกษา : อ.ดร.อรุษา ตูลานันท์, 197 หน้า
ISBN 974-17-3529-4

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยด้านบริหารและ
ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ของโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารจำนวน 169 คน และครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 ในโรงเรียน
อนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร จำนวน 507 คน รวมทั้งสิ้น 676 คน

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า 1)ด้านนโยบาย ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนด
นโยบายในการจัดการเรียนการสอน 2)ด้านหลักสูตร หลักสูตรส่งเสริมวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ เป็น
หลักสูตรที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเอง เนื้อหาในการส่งเสริมมักจะเป็นสิ่งที่อยู่ในวิถีชีวิตประจำวันของเด็ก ใกล้ตัวเด็กและ
บางครั้งก็ขึ้นอยู่กับความสนใจของครูและเด็กในขณะนั้น 3)ด้านบุคลากร โดยส่วนใหญ่จะเลือกจากบุคลากรที่มี
ทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทยมาสอน มีการจัดเนื้อหาและเอกสารที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยมาให้ศึกษา 4)ด้าน
สภาพแวดล้อม โรงเรียนอนุบาลส่งเสริมด้วยวิธีการให้บุคลากรแต่งกายด้วยชุดไทย/ชุดที่ทำจากผ้าไทย สภาพแวด
ล้อมภายนอกห้องเรียน อาคารเรียนมีการตกแต่งด้วยวัสดุที่บ่งบอกความเป็นไทย มีการจัดสื่อ อุปกรณ์การสอนและ
สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย 5)ด้านงบประมาณ งบประมาณที่ใช้ในการส่งเสริม
วัฒนธรรมไทยส่วนใหญ่ใช้ในการซื้อสื่อ อุปกรณ์การสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย 6)ด้านการวางแผนการสอนและ
เตรียมการสอน ครูช่วยกันจัดทำแผนการสอน เตรียมสื่อการสอนและกิจกรรมการสอน 7)ด้านการจัดกิจกรรม ครู
เลือกกิจกรรมที่เด็กได้ใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้และปฏิบัติเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยอย่าง
สม่ำเสมอจนเกิดความเคยชิน 8)ด้านการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ โรงเรียนจัดกิจกรรมเหล่านี้ในช่วงเวลาเย็น
หลังเลิกเรียน เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนกำหนดแล้วให้นักเรียนเลือกเข้าร่วม 9)ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน มี
การจัดมุมเสริมความรู้ทางด้านภาษา โดยใช้ รูปภาพเป็นส่วนใหญ่ 10) ด้านการวัดและประเมินผล มีการวัดและ
ประเมินผลตลอดภาคเรียนเพื่อใช้ปรับปรุงพัฒนาการของนักเรียน

ปัญหาที่พบ คือ ผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจ ครูไม่สามารถประยุกต์ใช้แผนการสอนให้สอดคล้อง
กับท้องถิ่น บุคลากรขาดความรู้ในการสอน สื่ออุปกรณ์ไม่เพียงพอ งบประมาณไม่เพียงพอ การจัดกิจกรรมไม่
บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ภาควิชา ประถมศึกษาลายมือชื่อนิสิต ภัทรารวรรณ จันทร์เนตร์
สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัยลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา อ.ดร.อรุษา ตูลานันท์
ปีการศึกษา 2546ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

#4383739227 : MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEY WORD INSTRUCTIONAL MANAGEMENT / PROMOTING THAI CULTURE /
KINDERGARTENS / BANGKOK.

PATTARAWAN CHANNATE : STATE OF INSTRUCTIONAL MANAGEMENT FOR
PROMOTING THAI CULTURE IN KINDERGARTENS UNDER THE OFFICE OF THE
PRIVATE EDUCATION COMMISSION , BANGKOK METROPOLIS.THESIS ADVISOR
: ORACHA TULANUNDA, Ph.D. 197 pp. ISBN 974-17-3529-4

The purpose of this study was to study the state of instructional management for promoting Thai culture, specifically on management and learning experience provision, in kindergartens under the Office of the Private Education Commission, Bangkok Metropolis.

The subject of the study were 169 school administrators and 507 Kindergarten 1-3 classroom teachers from kindergartens under the Office of the Private Education Commission, Bangkok Metropolis, the total of subjects were 676.

The research findings were 1) Policy: the administrators, teachers and parents participated in planning and determining the policy of instruction; 2) Curriculum: the curriculum on promoting Thai culture that most schools used were constructed by the schools. The content was generally related to children's daily lives and some times depending on teachers and children's interest at the moment; 3) Personnel: Generally, Thai culture teachers were selected from those who had positive attitude toward Thai culture. They were provided content and documents about Thai culture for studing and preparation, 4) Environment: The schools promoted Thai culture by having their personnel dressed up in Thai clothes or clothes made of Thai fabric. The buildings were designed and decorated with objects and artifacts that showed Thai identity. Classrooms were arranged to have the atmosphere of Thai culture in various ways, 5) Budget: Most budget for promoting Thai culture were spent on buying Thai artifacts and instructional materials to promote Thai culture; 6) Lessons planning and preparation: Teachers helped each other in designing lesson plans and activities as well as preparing instructional materials; 7) Activities provision: Activities were provided related to children's daily routine so that children would have an opportunity to learn about and practice Thai culture consistently untill they were familiar with it; 8) Extra curricular activities: The activities were provided after school for children to choose and participate; 9) Classroom atmosphere : Thai culture was promoted in the language centre mostly by using pictures; and 10) Assessment and evaluation; Children were assessed and evaluated through the semester so that the results could be used to promote children's development.

The problems found were parents lacked of knowledge and understanding; teachers could not apply their plans to be relevant to the local situations; personnel lacked of knowledge in teaching; instructional materials were inadequate; budget was inadequate; and the activities did not achieve the objectives.

Department Elementary Education Student's signature *อรชชา ตูลานุนดา*
Field of study Early Childhood Education Advisor's signature *Oracha Tulanunda*
Academic year 2003 Co-advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงมาได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจาก อาจารย์ ดร.อรชา ตูลานันท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาให้ข้อคิด คำแนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้ง และขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่านผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน คือ อาจารย์ สุกัญญา กาญจนกิจ อาจารย์ อนินทิता โปษกฤษณะ และอาจารย์ กนิษฐา ชูพันธ์ ที่ได้ให้คำชี้แนะตลอดจนข้อคิดที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อุมา สุนทรมาน ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.จีระพันธุ์ พูลพัฒน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ตรวจพิจารณาและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารและครูโรงเรียนอนุบาลเอกชนทุกแห่ง ที่ให้ความอนุเคราะห์และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูล

เนื่องจากทุนวิจัยนี้บางส่วนได้รับจากทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ สาขาวิชาการศึกษาศรีวิชัยทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจที่ดีตลอดมา

ท้ายนี้ กราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ตลอดจนถึงญาติมิตรทั้งหลาย ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือ เสียสละเวลา อยู่ร่วมเป็นแรงกาย แรงใจและให้การสนับสนุนแก่ข้าพเจ้าจนประสบความสำเร็จในวันนี้

ภัทรารรณ จันทร์เนตร์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ

บทที่

1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
	ขอบเขตของการวิจัย.....	5
	ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
	คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
	วิธีดำเนินการวิจัย.....	8
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
	วัฒนธรรม.....	11
	ความหมายของวัฒนธรรม.....	11
	ลักษณะและหน้าที่ของวัฒนธรรม.....	12
	ประเภทของวัฒนธรรม.....	14
	วัฒนธรรมไทย.....	16
	ตัวกำหนดลักษณะของวัฒนธรรมไทย.....	16
	ลักษณะของวัฒนธรรมไทย.....	17
	ประเภทของวัฒนธรรมไทย.....	18
	กระบวนการถ่ายทอดและการรับวัฒนธรรม.....	30
	วัฒนธรรมที่ควรสร้างสรรค์และส่งเสริม.....	31
	การศึกษากับการถ่ายทอดวัฒนธรรม.....	32

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	การเรียนรู้ทักษะทางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กอนุบาล 36 การปลูกฝังวัฒนธรรมและการจัดประสบการณ์เพื่อปลูกฝังวัฒนธรรม 38 การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการปลูกฝังวัฒนธรรม 44
3	วิธีดำเนินการวิจัย 47 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 48 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 50 การเก็บรวบรวมข้อมูล 54 การวิเคราะห์ข้อมูล 55 การนำเสนอข้อมูล 55
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 56 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล เอกชน 57 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของครูโรงเรียนอนุบาล เอกชน 59 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยด้าน การบริหาร 62 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยด้าน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 75 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการ สอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย 97 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยจาก กรณีตัวอย่าง 4 โรงเรียน 100
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 116 สรุปผลการวิจัย 116 อภิปรายผลการวิจัย 129 ข้อเสนอแนะ 133
รายการอ้างอิง 135
ภาคผนวก 142
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ 143
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 144

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก ค รายชื่อโรงเรียน.....	185
ภาคผนวก ง จำนวนและคะแนนของครู จำแนกตามรูปแบบการจัดกิจกรรม และวิธีการแปลงคะแนน.....	190
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	197

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม.....	48
2 จำนวนและค่าร้อยละของแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับกลับคืนมา.....	54
3 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหาร จำแนกตามสถานภาพ.....	57
4 จำนวนและค่าร้อยละของครู จำแนกตามสถานภาพ.....	59
5 จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร จำแนกตามการบริหาร ด้านนโยบาย.....	62
6 จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร จำแนกตามการบริหาร ด้านหลักสูตร.....	64
7 จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร จำแนกตามการบริหาร ด้านบุคลากร.....	69
8 จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร จำแนกตามการบริหาร ด้านสภาพแวดล้อม.....	72
9 จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร จำแนกตามการบริหาร ด้านงบประมาณ.....	74
10 จำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการวางแผนและเตรียมการสอน.....	75
11 คะแนนของครู จำแนกตามการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม.....	77
12 คะแนนของครู จำแนกตามการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรม ด้านมารยาท.....	78
13 คะแนนของครู จำแนกตามการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรม ด้านการแต่งกาย.....	79
14 คะแนนของครู จำแนกตามการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรม ด้านประเพณีและพิธีทางศาสนา.....	80
15 คะแนนของครู จำแนกตามการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรม ด้านศิลปกรรม.....	81
16 คะแนนของครู จำแนกตามการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรม ด้านการแสดงและการละเล่น.....	82
17 จำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการจัด กิจกรรม.....	83
18 จำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการจัด กิจกรรมเสริมประสบการณ์.....	90

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
19 จำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้าน สภาพแวดล้อมภายใน.....	92
20 จำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการวัดและ ประเมินผล.....	95
21 จำนวนและคะแนนของครู จำแนกตามรูปแบบการจัดกิจกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม.....	190
22 จำนวนและคะแนนของครู จำแนกตามรูปแบบการจัดกิจกรรม ด้านมารยาท.....	191
23 จำนวนและคะแนนของครู จำแนกตามรูปแบบการจัดกิจกรรม ด้านการแต่งกาย.....	192
24 จำนวนและคะแนนของครู จำแนกตามรูปแบบการจัดกิจกรรม ด้านประเพณีและพิธีทางศาสนา.....	193
25 จำนวนและคะแนนของครู จำแนกตามรูปแบบการจัดกิจกรรม ด้านศิลปกรรม.....	194
26 จำนวนและคะแนนของครู จำแนกตามรูปแบบการจัดกิจกรรม ด้านการแสดงและการละเล่น.....	195

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย